

16. A társalgási stílus

Szerző dezs

Magyar nyelvtan tétel

15. A nyelv és a stílus viszonya, a stílus minősítése

Mi a nyelv?

A nyelv a legegységesebb jelrendszer. A nyelv egy közösség alkotása, amelyet évezredek folyamán a társadalom hozott létre, olyan társadalmilag elfogadott jel- és szabályrendszer, amely alapja az egyes ember beszédtevékenységének.

Mi a stílus?

Az a kifejezőmód, ahogy a nyelvi és stilisztikai eszközöket felhasználjuk. A szó jelentése az idők folyamán változott, bővült (görög sztülosz: eszköz, hegyes tárgy, római stylus: íróeszköz). Napjainkban jelenthet a művészetekben korokat, irányzatokat, és egyénre jellemző viselkedési módot, modort.

Minden

közleményünknek (akár szóban, akár írásban) van stílusa. Ez lehet jó, rossz, hatásos, lapos, eredeti stb.… Minden esetben keressük a megfelelő formát, a cél, a funkció érdekében. Választhatunk a nyelvi, stilisztikai lehetőségek közül, majd elrendezzük a választott eszközöket.

Stílusérték:

a szó fogalmi (elsődleges) jelentéséhez társuló érzelmi-hangulati többletet nevezzük stílusértéknek. A stílusérték lehet állandósult és alkalmi. Állandósult stílusérték: minden

szónak van állandósult
stílusértéke, ami a nyelvi
közösségben már
közismert.

Alkalmi

stílusérték: minden
szó kaphat alkalmilag más
stílusértéket, egyéni
felhasználás útján
jön létre, pl.: Jaj, de szép vagy!
Pozitív, illetve negatív értelemben.

Az

alkalmazott szavak lehetnek
motiválatlanok (megszokáson alapuló
hangalak és jelentés), vagy motiváltak
(a

hangalakból megérezhető,
kikövetkeztethető a jelentés, pl.: a
hangutánzó és
hangulatfestő szavak). A motiváltság
növeli a szavak
stílusértékét.

Minél

nagyobb az eltérés a megszokottól, a
hagyományostól, annál kifejezőbb,
eredetibb a stílus.

Stílusminősítés:

A szótárakban

alkalmazott stílusminősítés igen
sokféle lehet. Jelzi a hangutánzó,
hangulatfestő voltukat. Meghatározza használati
körüket: milyen nyelvi
rétegben, milyen műfajban, milyen
stílusármánylatban szokásosak. Pl.:

éles

elméjű (választékos), jó
fej (bizalmas), nem az én zsánerem
(argó), buksza
(tájnyelvi), kellemes illatú
(választékos). Ha a szó semleges
hangulatú, pl.:

okos, akkor a szótár nem tüntet fel
mellette stílusminősítést.

FELADAT: